

Dnr: Af-2015/282774

Datum: 2015-09-28

Avsändarens referens: A2015/1726/IU

Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Remissyttrande: Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända (Ds 2015:33)

Arbetsförmedlingen har ombetts att lämna svar på ovanstående departementsskrivelse och lämnar härmed sitt yttrande.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har Arbetsförmedlingen följande synpunkter:

- Arbetsförmedlingen tillstyrker departementsskrivelsens förslag om att införa en ny lag om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Arbetsförmedlingen ser att ett införande av den föreslagna lagen stärker arbetsmarknadsperspektivet i den nyanländas bosättningsprocess, genom att myndigheten kan anvisa personen till en kommun där hen bedöms ha en god möjlighet till att etablera sig. Myndigheten vill samtidigt understryka att lagförslaget behöver bearbetas för att lagen ska kunna ha avsedd effekt och för att möjliggöra en rättsäker anvisningsprocess för den enskilde (avsnitt 5.1).
- Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om vilken lagens målgrupp ska vara. Myndigheten vill dock påpeka att målgruppen för den föreslagna lagen inte i alla detaljer överensstämmer med lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (avsnitt 5.2).
- Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om att en kommun ska vara skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Det saknas dock en beskrivning av inom vilken tid som ska anses skäligen att kommunen kan ta emot den anvisade personen, från det att ett myndighetsbeslut har fattats. Arbetsförmedlingen önskar att detta regleras närmare i förordning. I syfte att möjliggöra en tydlig och rättsäker anvisningsprocess för den enskilde, anser myndigheten även att det finns skäl att förtydliga när kommunen efter anvisning

Arbetsförmedlingen

BESÖKSADRESS: Hälsingegatan 38

POSTADRESS: Arbetsförmedlingen

113 99 Stockholm

Tel: 0771-600000 | Fax: 08-508 801 99

E-post: arbetsformedlingen@arbetsformedlingen.se
arbetsformedlingen.se

senast ska ha tagit emot personen i någon form av varaktigt boende, när Migrationsverket ska skriva ut personen ur mottagningsystemet, när Arbetsförmedlingen ska upprätta en etableringsplan samt när kommunersättningarna ska betalas ut (avsnitt 5.3).

- I departementsskrivelsen görs bedömningen att sanktioner inte bör införas i lagen om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare. Arbetsförmedlingen delar inte bedömningen. I syfte att ge lagen legitimitet och skapa förutsättningar för att lagens intentioner ska kunna uppnås, anser myndigheten att en typ av ekonomisk sanktion behöver införas omgående vid ett införande av lagen. För att arbetsmarknadsperspektivet ska kunna få ett betydande genomslag i den nyanländas bosättningsprocess och för att den nyanländas etablering ska kunna vara så effektiv som möjligt, måste det finnas förutsättningar för ett fungerande lokalt samarbete mellan kommun och arbetsförmedling. Det är därför viktigt att lagen utformas så att ansvarsfördelningen mellan kommun och stat är tydlig (avsnitt 5.4).
- Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om att beslut enligt denna lag inte ska kunna överklagas (avsnitt 5.5).
- Arbetsförmedlingen har inget att erinra vad gäller bedömningen i departementsskrivelsen om att lagförslaget innebär en nödvändig inskränkning av den kommunala självstyrelsen (avsnitt 5.6).
- Arbetsförmedlingen delar bedömningen om att den nuvarande ordningen med läns- och frivilliga överenskommelser bör fortsätta att gälla i samband med att lagen införs. Myndigheten anser dock att det är otydligt vilken status överenskommelserna kommer att få i enlighet med lagförslaget och önskar därför ett förtydligande kring detta (avsnitt 5.7.1).
- Arbetsförmedlingen delar bedömningen om att det är lämpligt att fastställa fördelning av mottagandebehovet även på kommunnivå, och ta fram både ett läns- och kommunalt. Myndigheten delar däremot inte bedömningen om att myndigheten bör ha ansvar för fastställandet av läns- och kommunalt vid lagens införande, utan förordar att länsstyrelsernas ansvar tydliggörs i den föreslagna lagstiftningen (avsnitt 5.7.2).
- Som Arbetsförmedlingen förstår departementsskrivelsen är intentionen att inledningsvis ta bort möjligheten att anvisa personer som ordnat boende på egen hand, men att den ska kunna införas igen när kommunernas mottagningskapacitet har byggts upp. Det anges dock inte vad som ska ligga till grund för den bedömningen. Arbetsförmedlingen anser att det vore direkt olämpligt om myndigheten får ansvar att göra den bedömningen, då det riskerar att försvåra det lokala samarbetet mellan myndigheten och kommun.

Myndigheten önskar ett förtydligande kring detta för att kunna ta ställning i frågan (avsnitt 5.7.3).

- Arbetsförmedlingen önskar ett förtydligande om när rätten för anvisande myndighet att göra anvisningar utöver överenskommelserna inträder. Myndigheten delar bedömningen om att kommunal ska kunna omfördelas mellan kommuner inom länet. Arbetsförmedlingen tror dock inte att detta är genomförbart inom ramen för överenskommelser mellan kommuner, utan att det behövs en regional samordning genom länsstyrelserna (avsnitt 5.7.4).
- I departementsskrivelsen bedöms att Migrationsverket bör, till en kommun som har anmält en anvisningsbar plats inom en överenskommelse, lämna ersättning för kommunens hyreskostnader till dess att en nyanländ som omfattas av den föreslagna lagen flyttar in. Arbetsförmedlingen delar bedömningen, men önskar ett förtydligande om vid vilken tidpunkt det ska anses att kommunen anmäler en anvisningsbar plats inom en överenskommelse. Myndigheten delar bedömningen om att ersättningen för anvisning inom den prestationsbaserade ersättningen bör omfatta samtliga nyanlända som anvisas med stöd av den föreslagna lagen (avsnitt 5.7.5).
- Arbetsförmedlingen delar bedömningen om att en översyn bör göras av kommunersättningarna, eller andra typer av statsbidrag som ökar kommunernas förutsättningar för att erbjuda en bra etablering av nyanlända (avsnitt 5.7.5).
- I departementsskrivelsen görs bedömningen att de resurser Arbetsförmedlingen behöver för att klara bosättningsuppdraget inte kommer att förändras i någon betydande omfattning. Arbetsförmedlingen delar inte den bedömningen, utan menar att omställningen kommer att kräva mer resurser för att utföra myndighetens bosättningsuppdrag och för att lagens intentioner ska kunna uppnås vid en implementering av regelverket (avsnitt 7.2).

Arbetsförmedlingens synpunkter

I det följande lämnas Arbetsförmedlingen synpunkter på departementsskrivelsens förslag och överväganden. Numreringen och rubrikerna utgår från kapitelindelningen i departementsskrivelsen.

5.1 En ny lag som leder till att alla kommuner tar ansvar

Arbetsförmedlingen tillstyrker departementsskrivelsens förslag om att införa en ny lag om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Myndigheten har vid flertalet tillfällen konstaterat att det är av stor vikt att antalet anvisningsbara platser i landets kommuner ökar och i större utsträckning omsätts i ett

faktiskt mottagande, för att fler personer ska kunna anvisas bosättning i en kommun.¹ Den enskilt viktigaste faktorn för att fler ska kunna anvisas en plats för bosättning är att kommunerna ökar sin mottagningskapacitet. Arbetsförmedlingen välkomnar därför en lagstiftning som öppnar upp för ett ökat mottagande av nyanlända.

Arbetsförmedlingen ser att ett införande av den föreslagna lagen stärker arbetsmarknadsperspektivet i den nyanländas bosättningsprocess, genom att myndigheten kan anvisa personen till en kommun där hen bedöms ha en god möjlighet till att etablera sig. Under rådande förutsättningar styrs Arbetsförmedlingens möjligheter till att göra anvisningar av att kommunerna inte i tillräckligt stor utsträckning tar emot nyanlända. Ett förstärkt arbetsmarknadsperspektiv i bosättningsprocessen kan i sin tur öka förutsättningarna för myndigheten att underlätta och påskynda nyanländas väg till arbete eller högre studier och ge förutsättningar för egenförsörjning, vilket är positivt för nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet.

Arbetsförmedlingen anser att det är önskvärt att regeringen vid ett eventuellt införande av lagen samtidigt överväger att lagen kombineras med andra åtgärder i syfte att främja kommunernas mottagande, främst vad gäller kommunernas bostadsbyggande, kommunikationer och ekonomiska resurser. Ett införande av lagen kan inte enskilt lösa rådande problematik med en oproportionerlig fördelning av kommunernas mottagande. Frågan om vad som skapar förutsättningar för att öka kommunernas mottagningskapacitet berör flertalet politikområden och bör således behandlas i ett större sammanhang.

Myndigheten vill samtidigt understryka att lagförslaget behöver bearbetas för att lagen ska kunna ha avsedd effekt och för att möjliggöra en rättssäker anvisningsprocess för den enskilde. Arbetsförmedlingen återger sina synpunkter på utformningen av lagen nedan under respektive avsnitt.

5.2 Lagens målgrupp

Departementsskrivelsen föreslår att målgruppen för den föreslagna lagen bör omfatta samma målgrupp som gäller för lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, med den skillnaden att någon begränsning till viss ålder inte bör göras. Även nyanlända som är över 65 år bör därför omfattas av den föreslagna lagen, samt nyanlända som har nedsatt prestationsförmåga och därför inte får del av etableringsinsatser. Departementsskrivelsen anger vidare att nyanlända under 18 år som saknar föräldrar eller annan ställföreträdare anvisas med stöd av lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. och bör därför inte ingå i målgruppen för den föreslagna lagen.

¹ Se till exempel Arbetsförmedlingens Återrapportering 2015, Etablering av vissa nyanlända – statistik kring etableringsuppdraget, 2015-05-04, Af-2015/200480

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om vilken lagens målgrupp ska vara. Myndigheten vill dock påpeka att målgruppen för den föreslagna lagen inte i alla detaljer överensstämmer med lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Arbetsförmedlingen anser även att anvisande myndighet fortsatt bör ges möjlighet att kunna göra en bedömning av behovet av bosättning (regleras i 6 § i förordningen [2010:408] om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare).

5.3 Anvisning

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om att en kommun ska vara skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Enligt departementsskrivelsen ska en anvisning innebära att kommunen ska anses vara bosättningskommun för den nyanlända enligt 2 a kap. 3 § socialtjänstlagen (1980:620).

Departementsskrivelsen anger vidare att ansvaret för kommunen som tar emot anvisningen bör inträda vid tidpunkten för anvisning. Arbetsförmedlingen tolkar det som att tidpunkten för anvisning inträder då ett myndighetsbeslut tas för anvisning. Det saknas dock en beskrivning av inom vilken tid som ska anses skäligen att kommunen kan ta emot den anvisade personen, från det att ett myndighetsbeslut har fattats. Arbetsförmedlingen önskar att detta regleras närmare i förordning, då det annars blir upp till anvisande myndighet och kommun att enas om inom vilken tidsram kommunen kan ta emot en anvisning. Syftet med en reglering skulle vara att tolkningsutrymmet behöver begränsas.

Arbetsförmedlingen anser även att det är angeläget med ett förtydligande om ansvarsförhållandet i samband med anvisning. I och med att kommunens ansvar för personen inträder vid tidpunkten för anvisningen, har inte Migrationsverket något formellt ansvar för personen efter anvisning. Enligt 3a § i förordningen (2010:409) om etableringssamtal och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska Arbetsförmedlingen inte upprätta en etableringsplan för nyanlända som vistas i ett anläggningsboende hos Migrationsverket. Planen ska upprättas först när personen tagits emot för bosättning i en kommun. Migrationsverket bedömer att en person räknas som mottagen för bosättning i en kommun när personen skrivs ut ur Migrationsverkets system. Det aktuella datumet som registreras är det datum som en person uppger att hen flyttar till en kommun, alternativt det datum som Arbetsförmedlingen meddelar att personen kommer att flytta. Datumet behöver inte överensstämma med det datum som personen folkbokförs i kommunen. Mot bakgrund av det befintliga regelverket och vid ett införande av den nya lagen är det otydligt vem som ansvarar för personen *efter* anvisning och *innan* Migrationsverket skriver ut personen ur mottagningssystemet.

I syfte att få till stånd en tydlig och rättssäker anvisningsprocess för den enskilde anser Arbetsförmedlingen därför att det finns skäl att förtydliga följande:

- när kommunen efter anvisning senast ska ha tagit emot personen i någon form av varaktigt boende,
- när Migrationsverket ska skriva ut personen ur mottagningssystemet,
- när Arbetsförmedlingen ska upprätta en etableringsplan, och
- när kommunersättningarna ska betalas ut

Enligt förordningen (2010:408) om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare kan personer i nuläget anvisas bosättning av Arbetsförmedlingen eller Migrationsverket. Under förutsättning att nuvarande ansvarsfördelning behålls i samband med ett eventuellt genomförande av lagförslaget kommer myndigheterna att behöva samordna sina anvisningsrutiner. Lagförslaget fodrar sannolikt någon typ av gemensam IT-lösning för att säkerställa en god hantering av överenskommelser, anvisningar och utbetalningar av statlig ersättning. Arbetsförmedlingen bedömer att denna omställning kommer att kräva mer resurser för att utföra myndighetens bosättningsuppdrag (se avsnitt 7.2).

I början av 2015 lämnade Migrationsverket och Arbetsförmedlingen en gemensam hemställan om begäran av förordningsändringar, i syfte att ytterligare information om bosättningsärenden ska kunna överföras elektroniskt från Arbetsförmedlingen och Migrationsverket än vad befintligt regelverk möjliggör.² Om den nya lagen införs kommer det att vara centralt att Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och kommunerna har en gemensam bild av hur många personer som anvisas och tas emot efter en anvisning. Förutsättningarna för detta ökas avsevärt om hemställan om begäran av förordningsändringarna går igenom.

Arbetsförmedlingen anser att det är önskvärt att utforma lagen så att förutsättningarna för anvisning liknar varandra i möjligaste mån, i syfte att göra anvisningssystemet så lättförståeligt som möjligt. Arbetsförmedlingen menar därför att regeringen bör överväga om det finns skäl för att de ekonomiska incitamenten finns kvar inom ramen för mottagningen av kvotflyktingar.

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om att hänsyn ska tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och det sammantagna mottagandet av nyanlända vid fördelning av anvisningar (se även avsnitt 5.7.2). Myndigheten anser dock att det är otydligt vad som avses med att det vid fördelningen ska tas hänsyn till att nyanlända som är registrerade och vistas vid Migrationsverkets anläggningsboenden eller har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) ska prioriteras. För mer utförliga synpunkter på bedömningen i departementskrivelsen om prioritering av anvisningar, se avsnitt 5.7.3.

² Förordningen (2002: 623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och förordningen (2010:408) om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare

5.4 Sanktioner mot kommunerna bedöms inte nödvändiga

I departementsskrivelsen görs bedömningen att sanktioner inte bör införas i lagen om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare. Som skäl för bedömningen av att sanktioner inte bör införas, hänvisas till att lagförslaget har stora likheter med anvisning av ensamkommande barn enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. och att regeringen vid utformningen av de bestämmelserna ansåg att det inte fanns ett behov av sanktioner. Arbetsförmedlingen delar inte bedömningen, utan anser att en sanktionsmöjlighet behövs vid ett införande av lagen.

Arbetsförmedlingen anser att det är positivt att så långt det är möjligt harmonisera regelverken om anvisning av nyanlända och anvisning av ensamkommande barn. Däremot finns det flera väsentliga skillnader gällande mottagningen mellan gruppen ensamkommande barn och gruppen nyanlända som spelar roll i sammanhanget. Mest uppenbart är att gruppen nyanlända är många fler än de ensamkommande barnen och att den ersättning som kommuner får för mottagandet av ensamkommande barn sammantaget är på en högre nivå. Därtill behöver kommunerna vid mottagandet av nyanlända vanligtvis redan vid ett tidigt skede skaffa bostäder i det reguljära bostadsbeståndet, medan ensamkommande barn ofta bor i olika typer av gruppboenden. Behovet av bostäder i det reguljära bostadsbeståndet inträder således senare för ensamkommande barn.

Samtidigt noterar Arbetsförmedlingen att 75 procent av de anvisningsbara platserna i träffade överenskommelser i landets kommuner resulterade i ett faktiskt mottagande av nyanlända under 2014. Behovet av platser är även långt större än de överenskomna anvisningsbara platserna.³ I den delrapport som Boverket lämnade till regeringen den 1 mars 2015 konstaterade myndigheten att bostadsbrist är ett av de främsta hindren för mottagande av nyanlända invandrare.⁴

Mot bakgrund av detta, bedömer Arbetsförmedlingen att svårigheterna för kommunerna att uppfylla åtagandet efter en anvisning av en nyanländ kommer att kvarstå. Det vore därför angeläget att regeringen förutom ett införande av lagen ser över vilka andra insatser som behöver genomföras för att främja kommunernas mottagningskapacitet. Det är även av stor vikt att lagen utformas på ett sådant sätt att den för den enskilda säkrar en trygg och säker anvisningsprocess till en bosättningskommun.

I syfte att ge lagen legitimitet och skapa förutsättningar för att lagens intentioner ska kunna uppnås, anser Arbetsförmedlingen att en typ av ekonomisk sanktion behöver införas omgående vid ett införande av lagen. Arbetsförmedlingen ser gärna att en generell

³ Arbetsförmedlingens Återrapportering 2015, Etablering av vissa nyanlända – statistik kring etableringsuppdraget, 2015-05-04, Af-2015/200480

⁴ Boverket (2015), Rapport 2015:10, Nyanländas boendesituation – Delrapport

sanktion införs som inkluderar anvisning av alla personer, oberoende av vilken instans som anvisar personen eller om personen bor i anläggningsboende eller i eget boende.

För att arbetsmarknadsperspektivet ska kunna få ett betydande genomslag i den nyanländas bosättningsprocess och för att den nyanländas etablering ska kunna vara så effektiv som möjligt, måste det finnas förutsättningar för ett fungerande lokalt samarbete mellan kommun och arbetsförmedling. Det är därför viktigt att lagen utformas så att ansvarsfördelningen mellan kommun och stat är tydlig.

Den föreslagna utformningen av lagen går inte in på hur en situation praktiskt ska hanteras om en kommun inte tar emot en anvisning. Arbetsförmedlingen anser att det vore direkt olämpligt om myndigheten behöver ta ansvar för att driva processen gentemot en kommun som inte tar emot en anvisning. Ur ett större perspektiv skulle en sådan lösning även innebära ett avsteg från Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska uppdrag, vilket myndigheten anser skulle vara negativt.

En risk med att införa en sanktionsmöjlighet i lagen är att användningen av sanktioner även skulle kunna komma att leda till ett försämrat samarbete mellan stat och kommun. Arbetsförmedlingen menar dock att samarbetsmöjligheterna skulle påverkas än mer negativt av att till exempel Arbetsförmedlingen tvingas att driva en process gentemot kommunen i samband med att det finns en lagstadgad skyldighet att ta emot en anvisning, men inga sanktionsmöjligheter.

5.5 Beslut om anvisning ska inte kunna överklagas

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om att beslut enligt denna lag inte ska kunna överklagas.

Som nämnts ovan förordar Arbetsförmedlingen att en sanktionsmöjlighet införs i lagen om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare (se avsnitt 5.4). Arbetsförmedlingen anser att ett beslut om sanktion inte bör kunna överklagas av kommunen. Detta kan motiveras utifrån att beslutet inte gäller för en enskild och att kommunmottagandet skulle kunna fördröjas, vilket är till nackdel för den enskilde.

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om att lagen inte bör medföra någon skyldighet för den nyanlände att flytta till den kommun som anvisats, vilket innebär att inte heller den nyanlände bör kunna överklaga ett beslut om anvisning.

5.6 Den kommunala självstyrelsen och proportionalitetsprincipen

Arbetsförmedlingen har inget att erinra vad gäller departementsskrivelsens bedömning om att lagförslaget innebär en nödvändig inskränkning av den kommunala självstyrelsen.

5.7 Fördelning av mottagandet

5.7.1 Lagen kompletterar systemet med frivilliga

överenskommelser

I departementsskrivelsen görs bedömningen att den nuvarande ordningen med länstal och frivilliga överenskommelser enligt förordningen (2010:408) om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare även bör gälla i samband med att lagen införs, då skyldigheten att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen gäller oavsett överenskommelse eller inte. Arbetsförmedlingen delar departementsskrivelsens bedömning och hoppas i likhet med departementsskrivelsen att den nya lagen ger incitament till kommunerna att bidra till de frivilliga överenskommelserna för att i och med detta kunna planera sitt mottagande. Samtidigt anser myndigheten att det är otydligt vilken status överenskommelserna kommer att få i enlighet lagförslaget och önskar därför ett förtydligande kring detta.

5.7.2 Fördelning genom länstal och kommunal

I departementsskrivelsen bedöms att i samband med att länstalet fastställs bör även kommunal som anger fördelning av mottagandebehovet på kommunnivå fastställas. I läns- och kommunalen bör arbetsmarknadssituation, folkmängd och annat mottagande beaktas. Arbetsförmedlingen delar departementsskrivelsens bedömning om att det är lämpligt att fastställa fördelning av mottagandebehov även på kommunnivå, och således ta fram både ett läns- och kommunal.

Vidare framgår i departementsskrivelsen att Arbetsförmedlingen även fortsättningsvis efter samråd med länsstyrelserna och Migrationsverket bör fastställa en fördelning av mottagandebehovet i varje län (länstal), samt fastställa kommunal. Arbetsförmedlingen delar inte bedömningen om att myndigheten bör ha ansvar för fastställandet av läns- och kommunal vid lagens införande.

Arbetsförmedlingen förordar istället att länsstyrelsernas ansvar tydliggörs i den föreslagna lagstiftningen, i enlighet med länsstyrelsernas uppdrag om att verka för beredskap och kapacitet att ta emot personer i kommunerna (se 62 § förordningen [2007:825] med länsstyrelseinstruktion). Huvudskälet är att länsstyrelserna bättre än någon annan aktör har kännedom om kommunernas förutsättningar och möjlighet att verka för en god regional samverkan mellan kommuner i arbetet med kommunmottagande.

Enligt departementsskrivelsen ska länsstyrelserna även fortsättningsvis förhandla med kommuner om frivilliga överenskommelser om mottagande, varför det också är viktigt att länsstyrelserna ges möjlighet att påverka förutsättningarna i detta arbete. Länsstyrelserna kommer på så sätt också ha ett tydligt ansvar över den fördelningsmodell som de ska förhandla med kommunerna om. I och med att länsstyrelsen redan idag är involverade i

arbetet med fördelningstal för ensamkommande barn, finns dessutom goda förutsättningar för att samordna processerna om fördelningen av mottagandet.

Arbetsförmedlingen ser att länsstyrelsernas roll kan tydliggöras på två sätt i sammanhanget:

1. Länsstyrelsen får i uppdrag att fastställa såväl länstal som kommunal. Arbetet bör samordnas av *en* länsstyrelse i samråd med övriga länsstyrelser, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket.
2. Arbetsförmedlingen fastställer länstal och tar fram förslag på kommunal. Respektive länsstyrelse fastställer kommunalen i samråd med kommunerna inom länet och meddelar dessa till Arbetsförmedlingen och Migrationsverket.

Detta skulle även innebära att Arbetsförmedlingens bosättningsuppdrag skulle tydliggöras och framför allt avgränsas till att handla om att ansvara för det operativa arbetet med anvisningar. Myndigheten skulle även fortsättningsvis ta ett stort ansvar i samverkan kring arbetet med fördelningen av mottagningsbehovet, bland annat genom att ta fram underlag inför fastställandet av läns- och kommunal.

5.7.3 Prioritering av anvisningar

Enligt departementsskrivelsen ska den närmare prioriteringen av anvisningar bestämmas av berörda myndigheter vid fastställande av läns- och kommunal. Prioriteringen bör tydliggöra hur många nyanlända, utöver dem med uppehållstillstånd som är registrerade och vistas vid Migrationsverkets anläggningsboenden samt kvotflyktingar, som kommunerna kommer att anvisas att ta emot under nästkommande år.

Som Arbetsförmedlingen förstår departementsskrivelsen är intentionen att inledningsvis ta bort möjligheten att anvisa personer som ordnat boende på egen hand, men att den ska kunna införas igen när kommunernas mottagningskapacitet har byggts upp.

Det anges dock inte vad som ska ligga till grund för bedömningen om när en kommun har förutsättningar för att ta emot fler personer, eller vem som ska ansvara för att göra den bedömningen. Arbetsförmedlingen anser att det vore direkt olämpligt om myndigheten får ansvar att göra den bedömningen, då det riskerar att försvåra det lokala samarbetet mellan myndigheten och kommun. Arbetsförmedlingen önskar ett förtydligande kring detta för att kunna ta ställning i frågan.

5.7.4 Överenskommelser om mottagande av nyanlända

I departementsskrivelsen görs bedömningen att länsstyrelsen bör träffa överenskommelser med kommuner inom länet om anvisningsbara platser för bosättning av nyanlända som avses i lagen om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare.

Som uttryckts i avsnitt 5.7.1, delar Arbetsförmedlingen departementsskrivelsens bedömning i detta hänseende, men anser att det behöver förtydligas vilken status

överenskommelserna får inom ramen för den nya lagen. Departementsskrivelsen anger att en strävan bör vara att minimera de anvisningar som görs utanför överenskommelserna. Arbetsförmedlingen önskar ett förtydligande om när rätten för anvisande myndighet att göra anvisningar utöver överenskommelserna inträder.

Arbetsförmedlingen delar bedömningen om att kommunal ska kunna omfördelas mellan kommuner inom länet. Arbetsförmedlingen tror dock inte att detta är genomförbart inom ramen för överenskommelser mellan kommuner, utan att det behövs en regional samordning genom länsstyrelserna.

Om lagen skulle genomföras och konstrueras såsom Arbetsförmedlingen föreslår i avsnitt 5.7.2, det vill säga att länsstyrelserna får i uppdrag att fastställa både länstal och kommunal alternativt fastställa kommunal, kommer den regionala samordningen att underlättas avsevärt. Vid ett genomförande såsom departementsskrivelsen föreslår, måste resultatet av en eventuell omfördelning av kommunal på ett samlat sätt och i god tid kommuniceras till myndigheterna ansvariga för anvisning. I sådana fall anser Arbetsförmedlingen att länsstyrelsernas roll gentemot kommunerna behöver förstärkas och förtydligas, till exempel att en länsstyrelse ges i uppdrag att meddela myndigheterna en eventuell omfördelning.

5.7.5 Vissa ersättningar till kommunerna

I departementsskrivelsen bedöms att Migrationsverket bör, till en kommun som har anmält en anvisningsbar plats inom en överenskommelse, lämna ersättning för kommunens hyreskostnader till dess att en nyanländ som omfattas av den föreslagna lagen flyttar in. Arbetsförmedlingen delar bedömningen, men önskar ett förtydligande om vid vilken tidpunkt det ska anses att kommunen anmäler en anvisningsbar plats inom en överenskommelse.

Myndigheten anser även att det behövs ett förtydligande kring vilken tid som ska anses skälig innan kommunen kan ta emot den anvisade personen, från det att ett myndighetsbeslut har fattats (se avsnitt 5.3). Givet detta bör det även finnas en bortre tidsgräns för ersättning av kommunens hyreskostnader, som ska kunna lämnas efter att personen anvisats och innan hen tagits emot av kommunen.

Arbetsförmedlingen delar bedömningen om att ersättningen för anvisning inom den prestationsbaserade ersättningen bör omfatta samtliga nyanlända som anvisas med stöd av den föreslagna lagen.

5.8 Kommunersättningarna bör ses över

Arbetsförmedlingen delar bedömningen i departementsskrivelsen om att en översyn bör göras av kommunersättningarna, eller andra typer av statsbidrag som ökar kommunernas förutsättningar för att erbjuda en bra etablering av nyanlända.

7.2 Ekonomiska konsekvenser för myndigheterna

I departementsskrivelsen görs bedömningen att de resurser Arbetsförmedlingen behöver för att klara bosättningsuppdraget inte kommer att förändras i någon betydande omfattning. Arbetsförmedlingen delar inte den bedömningen.

Ett införande av en ny lag om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning förutsätter att bosättningsprocessen förändras på ett betydande sätt. Lagförslaget innebär bland annat ett behov av IT-utveckling för att möjliggöra utbyte av information mellan involverade myndigheter, i syfte att säkerställa ett väl fungerande anvisningsförfarande. I dag arbetar de olika myndigheterna i egna ärendehanteringssystem, medan lagförslaget sannolikt fordrar någon typ av gemensam IT-lösning. Arbetsförmedlingen bedömer att denna omställning kommer att kräva mer resurser för att utföra myndighetens bosättningsuppdrag och för att lagens intentioner ska kunna uppnås vid en implementering av regelverket.

Som Arbetsförmedlingen tidigare framfört ställer det höga antalet nya arbetssökande i etableringsuppdraget höga krav på samtliga delar i etableringsprocessen, bland annat en effektiv bosättning. Myndigheten är fortsättningsvis i behov av ytterligare förstärkning kommande år av anslagen inom etableringsuppdraget, för att kunna erbjuda kvalitativa insatser till personer i etableringsuppdraget.⁵

På Arbetsförmedlingens vägnar

Mikael Sjöberg
generaldirektör

Mathias Wahlsten
enhetschef

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Mikael Sjöberg. Ärendet har föredragits av Mathias Wahlsten, enhetschef på enheten Integration och etablering. I den slutliga handläggningen av ärendet har Josefine Carnolf, kvalificerad handläggare på enheten Integration och etablering, deltagit.

⁵ Arbetsförmedlingens återrapportering 2015, Prognoser för utbetalningar 2015-2019, 2015-07-27, Af-2015/355836